

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Etevästi ELYssä -ohjelma

Päivitetty versio 1.4.2014

Uudenmaan ELY-keskus

Hanna Aho, Satu Pääkkönen ja Anu Hynninen

**Etevästi
ELYssä**

Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen Etevästi ELYssä -ohjelma

Sisällys

1. Esipuhe	2
2. Johdanto	3
3. Etevästi ELYssä -ohjelman toteuttaminen	5
3.1 Ohjelman toimeenpano ja johtaminen	5
3.2 Ohjelman jalkauttaminen ja viestintä	6
3.3 Ekotukihenkilöt	6
Etevästi ELYssä -ohjelman tavoitteet	8
6. Tehostamistoimenpiteet	10
6.1 Sähkö	10
6.2 Valot	12
6.3 Lämpö ja ilmanvaihto	13
6.4 Vesi	13
6.5 Energian hankinta ja hiilidioksidipäästöt	14
6.6 Liikkuminen	14
6.7 Jätteiden lajittelu ja jätteen synnyn ehkäisy	16
6.8 Paperin sekä muste- ja värikasettien kulutus	17
6.9 Energia- ja materiaalitehokkuuden huomioiminen hankinnoissa	18
7. Seuranta	20

Liite 1. Lajitteluohjeet

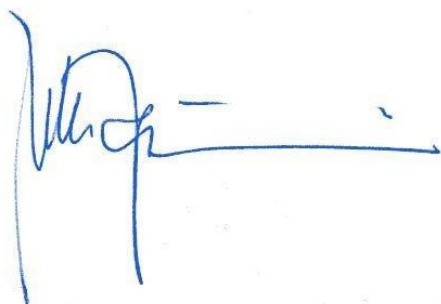
1. Esipuhe

Energiatehokkuuden parantaminen on kansainvälisissä arvioissa todettu vaikuttavimmaksi kasvihuonekaasujen vähentämiskeinoksi. Energiansäästökeinot ovat usein kustannustehokkaita ja taloudellisesti kannattavia. EU on nostanut julkisen sektorin esimerkkiasemaan energiatehokkuuden parantamisessa ja energiankäytön vähentämisessä. Tämän johdosta annettu valtioneuvoston periaatepäätös (4.2.2010) edellyttää myös ELY-keskukselta sekä tavoitteiden asettamista että suunnitelmallista ja pitkäjänteistä energiatehokkuuden juurruttamista koko organisaation arkeen.

Uudenmaan ELY-keskus sitoutuu ottamaan energiatehokkuuden huomioon esimerkillisellä tavalla omassa toiminnassaan, ja Etevästi ELYssä -ohjelma toimii työkaluna tämän saavuttamiseksi. Ohjelman tavoitteena on ohjata organisaatiota ja opastaa henkilöstöä järjestelmällisessä viraston energia- ja ympäristöasioiden hallinnassa.

ELY-keskuksen johto on sitoutunut Etevästi ELYssä -ohjelman toteuttamiseen ja toimimaan omalta osaltaan esimerkkinä. Tämä toivottavasti myös motivoi ja sitouttaa henkilöstöä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Etevästi ELYssä -ohjelma otetaan osaksi ELYn johtamisjärjestelmää, sillä ohjelman tavoitteista ja seurantatuloksista raportoidaan mm. strategisen tulossuunnittelun yhteydessä.

Helsingissä, 31.12.2012

Ylijohtaja Rita Piirainen

2. Johdanto

Rakennusten osuus kaikesta energiankulutuksesta ja hiilidioksidipäästöistä EU:ssa ja Suomessa on jopa 40 prosenttia. Euroopan komissio haluaa tehostaa energiatehokkuustoimia entisestään ja vahvistaa samalla pitkän aikavälin vision EU:n muuttamisesta kilpailukykyiseksi, vähähiilliseksi taloudeksi. EU:n energiatehokkuussuunnitelmassa 2011 edellytetään mm. energiankulutuksen vähentämistä julkisissa rakennuksissa.

Etevästi ELYssä -ohjelma on Uudenmaan ELY-keskuksen ympäristö- ja energiatehokkuusohjelma, jossa määritellään tavoitteet ja toimenpiteet viraston omien toimintatapojen kehittämiseksi. Etevästi ELYssä -ohjelman taustalla on Valtioneuvoston energiatehokkuustoimenpiteitä koskeva periaatepäätös (4.2.2010), jonka mukaan valtionhallinnon ja kuntien tulee tehdä energiatehokkuussuunnitelma vuoden 2012 loppuun mennessä ja toimia samalla asiassa esimerkkinä muille toimijoille. Uudenmaan ELY-keskuksessa on myös muutoin nähty ajankohtaisena asiana laatia oma ympäristöohjelma,

koska eri vastualueiden toimintatavat tulee yhtenäistää kestäväällä tavalla ja myös henkilöstön taholta on esitetty toiveita oman toiminnan kehittämiseksi (mm. ELYn ilmastoseminaarista 2011 annetussa palautteessa).

Uudemaan ELY-keskus on laatinut omana virkatyönään Etevästi ELYssä -ohjelman, joka sisältää työ- ja elinkeinoministeriön edellyttämän energiatehokkuussuunnitelman lisäksi viraston jätelajittelun tehostamistoimenpiteet. Etevästi ELYssä -ohjelman suunnittelua on viety eteenpäin Pasilan virastokeskuksen uusien ELYn tilojen suunnittelun rinnalla.

Etevästi ELYssä -ohjelma luo puitteet Uudenmaan ELY-keskuksen energiatehokkuuden systemaattiselle ja jatkuvalla parantamiselle. Energiankäytön parantaminen johtaa ympäristöhyötyjen ohella taloudellisiin säästöihin.

3. Etevästi ELYssä -ohjelman toteuttaminen

3.1 Ohjelman toimeenpano ja johtaminen

Etevästi ELYssä -ohjelma on Uudenmaan ELY-keskuksen ympäristö- ja energiatehokkuusohjelma, jossa määritellään tavoitteet ja toimenpiteet viraston omien toimintatapojen kehittämiseksi ja ohjeet jokaiselle elyläiselle. Etevästi ELYssä -ohjelman valmistelu alkoi vuonna 2011 ELYn ilmastotiimin aloitteesta. Hankkeesta laadittiin projektisuunnitelma ja hankkeen kannalta keskeisistä henkilöistä koottiin Etevästi ELYssä hankeryhmä. Tuomas Autere suunnitteli hankkeelle logon (ks. kansi). Hankeryhmän kokoonpano oli seuraava:

- Reetta Harmaja (viestintä)
- Timo Hartikainen (IT-asiat)
- Pirkko Heino (hallinto)
- Janne Kesälahti (hallintojohtaja)
- Eija-Riitta Miettinen (ISS, tilasuunnittelu, vieraileva asiantuntija)
- Martti Pelkkikangas (energiatehokkuus)
- Satu Pääkkönen (koordinaattori ja vastuuhenkilö)
- Jyrki Salmi (hallinto)
- Merja Soosalu (henkilöstöpäällikkö, lopetti keväällä 2012)
- Asko Taskila (Senaatti-kiinteistöt, vieraileva asiantuntija)

Päätös Etevästi ELYssä -hankkeen käynnistämisestä tehtiin Uudenmaan ELYn johtoryhmän kokouksessa 13.2.2012. Ohjelma päätettiin rajata ensimmäisessä vaiheessa Asemapäällikönkadun, Opastinsillan ja Maistraatinportin tiloihin. Ohjelma otettiin käyttöön asteittain vuoden 2013 alusta, kokonaisuudessaan ELY-keskuksen muutettua Pasilan virastokeskukseen. Ohjelman sisältö on räätälöity Pasilan virastokeskuksen tiloihin. Muut mahdolliset toimenpiteet otetaan tarvittaessa mukaan ohjelmaan myöhemmin.

Etevästi ELYssä -hankkeen koordinaattori osallistui myös toimitilaryhmän kokouksiin vieden toimitilasuunnitteluun energiatehokkuusnäkökulmaa, ja saaden samalla Etevästi ELYssä -ohjelmaan tilasuunnittelussa tehtyjä ratkaisuja.

Vuonna 2012 laadittiin lisäksi ekotukihenkilöiden koulutusmateriaali sekä suoritettiin ELYn ekotukihenkilöiden haku ja koulutus. Syksyllä 2012 Etevästi ELYssä -ohjelman laatimisen aikana ekotukihenkilöt esittelivät yksikkökokouksissa ohjelman tarkoituksen. Tämän jälkeen hankkeen koordinaattori kiersi vastuualueiden infoissa kertomassa ohjelman sisällöstä tarkemmin. Ohjelmaluonnos laitettiin ELYn intraan ja koko henkilöstöllä oli mahdollisuus kommentoida luonnosta.

Uudenmaan ELY-keskuksen työmatkaliikenteen toimenpideohjelma 2012–2013 (Uudenmaan ELY-keskus, Mobinet Oy 2012), jonka todettiin olevan tärkeä osa Etevästi ELYssä -ohjelmaa, valmistui vuoden 2012 alussa. Ohjelman seurantatutkimus tehtiin syksyllä 2013 (Uudenmaan ELY-keskuksen työmatkaliikenteen seuranta 2013, Uudenmaan ELY-keskus, Mobinet Oy 2014).

Etevästi ELYssä -ohjelma valmistui 31.12.2012, ja se hyväksyttiin ELYn työvaliokunnassa 14.1.2013.

Vastuu johtamisesta, toimeenpanosta ja koulutuksista on jaettu Etevästi ELYssä koordinaattorin, ekotukihenkilöiden, ilmastotiimin ja ELY-keskuksen johdon kesken. Johdon mukanaolo takaa tulosten saavuttamisen pitkällä aikavälillä ja on lisäksi tärkeää henkilöstön motivoimisen kannalta. Suunnitelman toteutuksen seurannasta vastaavat Etevästi ELYssä koordinaattori, hallinto ja muut tietojen keräämisessä keskeiset henkilöt. Suunnitelman tilanteesta raportoidaan vuosittain ELYn johtoryhmälle.

Etevästi ELYssä -ohjelma päivitetään 1 – 2 vuoden välein tarpeen mukaan ja päivitykset käsitellään ELYn johtoryhmässä.

Tämä on Etevästi ELYssä ohjelman päivitys, jossa sisältöä ja tavoitteita on tarkistettu. Ohjelman seurantatiedot on kerätty erilliseen vuosiraporttiin.

Henkilöstön sitouttaminen Etevästi ELYssä -ohjelman tavoitteisiin on olennaisen tärkeää tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Henkilökunnan toivotaan sitoutuvan noudattamaan ohjelman mukaisia linjauksia kaikessa toiminnassaan. Edellytyksenä henkilöstön sitouttamiselle on riittävän koulutuksen ja ohjeistuksen tarjoaminen.

3.2 Ohjelman jalkauttaminen ja viestintä

Viestinnällä on keskeinen rooli Etevästi ELYssä -ohjelman toteutuksessa, ja ohjelman käyttöönottoa ja toteuttamista viedään eteenpäin yhdessä ELY-keskuksen viestinnän kanssa. Ohjelman sisällöstä, tavoitteista ja toimenpiteistä tiedotetaan erillisissä tietoisuuksissa ja ELY-keskuksen intranet-sivuilla ja henkilöstön yhteisissä infotilaisuuksissa. Hyvistä kokemuksista viestitään myös ulkoisesti – näin voidaan omalla esimerkillä kannustaa muita organisaatioita energia- ja materiaalitehokkaaseen toimintaan.

Viestinnän kanssa suunnitellaan myös mahdollisia kampanjoita ja tempauksia. Ohjelman käyttöönottoaiheessa on tärkeää käsitellä ohjelman tavoitteita ja toimenpiteitä myös yksiköissä, joten myös yksikön päälliköt ovat tältä osin vastuussa. Ekotukihenkilöt opastavat henkilöstöä ohjelman noudattamisessa ja avustavat myös kampanjoiden toteutuksessa. Henkilöstölle laaditaan tukimateriaali ohjelman pääkohdista ja huoneentaulu.

ELYn intranettiin on perustettu omat sivut Etevästi ELYssä -aineistoille. Sivuille on Etevästi ELYssä -ohjelma, tuki-, esittely- ja kampanjamateriaalit. Sivuille on tarkoitus perustaa myös ideapankki, johon kootaan henkilöstöltä saatuja hyviä ideoita ohjelman toteuttamiseksi. ELYn intran etusivulle on viety suora linkki Etevästi ELYssä -sivuille.

Tärkeä osa tiedotusta ovat tarkat ohjeet ja niiden sijoittelu lajittelupisteisiin, jäteastioiden viereen, koneiden ja laitteiden läheisyyteen sekä tarpeen mukaan muihin yleisiin tiloihin. Tarkat toimintaohjeet löytyvät lisäksi ELY-keskuksen intranet-sivuilla.

3.3 Ekotukihenkilöt

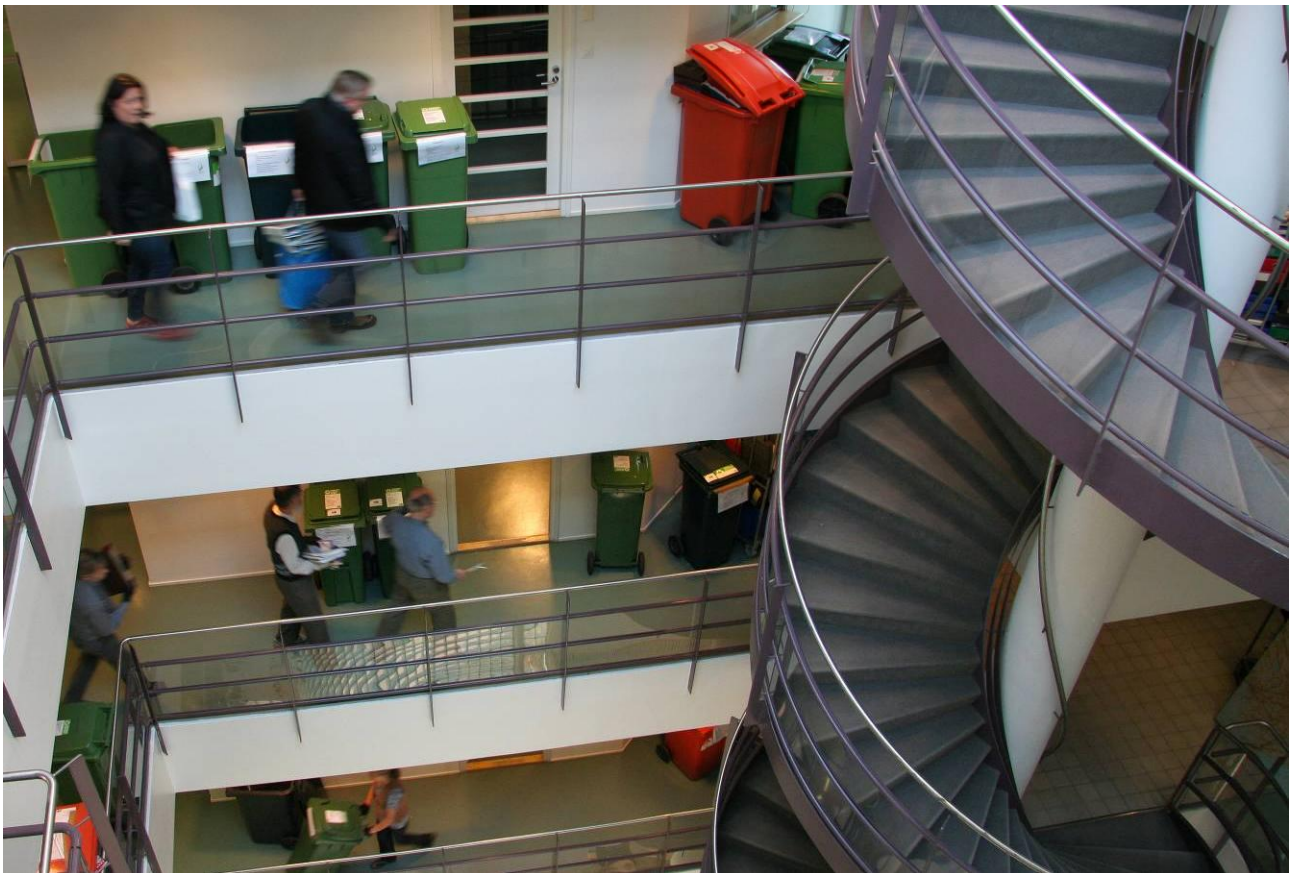
Etevästi ELYssä -ohjelman toteutusta varten on nimetty ekotukihenkilöt, joiden päätehtävänä on opastaa ja neuvoa muita työntekijöitä toimenpiteiden toteuttamisessa. Lisäksi he perehdyttävät uudet työntekijät Etevästi ELYssä -ohjelman tavoitteisiin ja

toimintatapoihin. Ekotukihenkilöt voivat myös kehittää ohjelmaa ja kerätä muilta työntekijöiltä kehittämisehdotuksia ohjelman parantamista varten.

Ekotukihenkilöiden valinta perustui vapaaehtoisuuteen. Valinnassa kiinnitettiin huomiota siihen, että ekotukihenkilöitä on riittävästi kullakin vastuualueella. Henkilöt saivat itse ilmoittaa kiinnostuksensa tehtävään. Ekotukihenkilöiden valinnasta päätettiin kunkin vastuualueen johtoryhmässä erikseen.

Ekotukihenkilöille järjestettiin marraskuussa 2012 toimintaan perehdyttävä koulutus. Ekotukihenkilöissä on ollut jonkin verran vaihtuvuutta. Vuonna 2014 ekotukihenkilöt ovat:

- E-vastuualue: Niina Ojala (Osaaminen ja kulttuuri)
- L-vastuualue: Pekka Hiekkala (Tie- ja liikenneolojen suunnittelu) ja Annika Sarkkola (Toiminnan ohjaus)
- Y-vastuualue: Saku Härkönen (Ympäristön tila), Jussi Heinämies (Elinympäristö)
- Hämeen ELY (sijointus Uudenmaan ELY): Riitta Salasto (Johto ja yhteiset / RR-rahoitus)
- Hallinto: Juha Tuukkanen (Hallintopalvelut) ja Minna-Leena Toikka (Maksatus ja tarkastus)

Ympäristövastuualueen työhuoneiden siivoustalkoissa (Fixu-siivous) 9.11.2012 kaikki kierrätettävä materiaali otettiin talteen.

Etevästi ELYssä -ohjelman tavoitteet

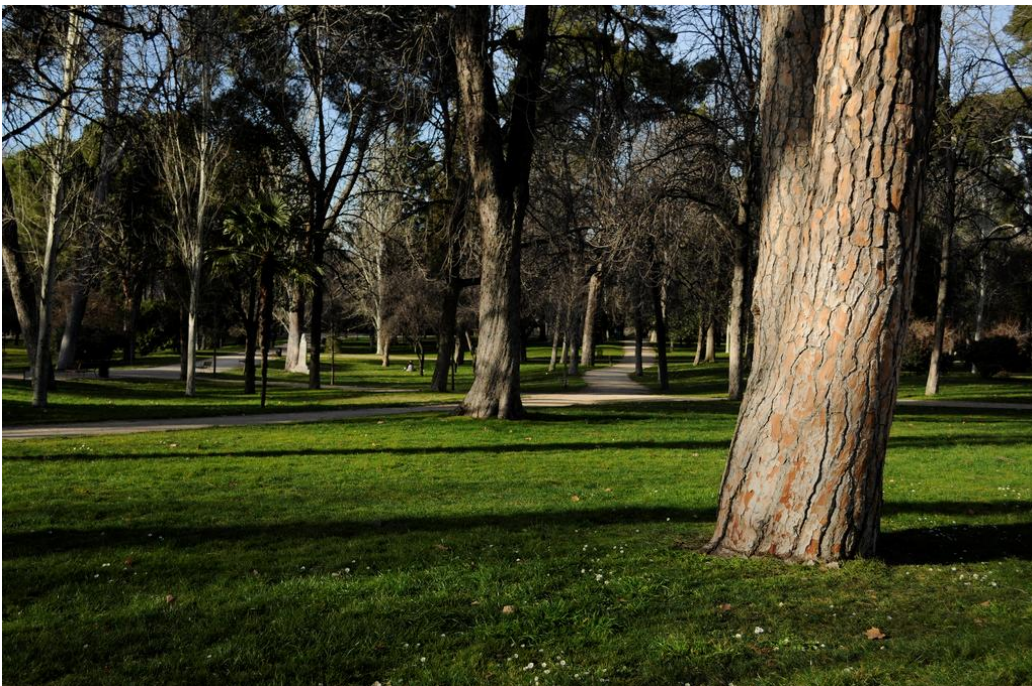
Etevästi ELYssä -ohjelman päätavoitteita ovat energiankäytön tehostaminen, materiaalitehokkuuden parantaminen ja kestävä liikunnan edistäminen. Toimenpiteet johtavat myös taloudellisiin säästöihin mm. energianhankinta-, materiaalinhankinta- ja jätehuoltokulujen pienenemisen myötä. Tässä ohjelmapäivityksessä osaa tavoitteista on päivitetty seurannan tulosten perusteella.

Etevästi ELYssä -ohjelman päivitettyt tavoitteet ovat (päivitykset näkyvät alleviivattuina):

- Vähentää sähkönkulutusta 15 % vuoden 2011 tasosta vuoteen 2015 mennessä ja 20 % vuoteen 2020 mennessä
- Vähentää paperinkulutusta 30 % vuoden 2011 tasosta vuoteen 2015 ja 70 % vuoteen 2020 mennessä (USPAan siirtymisen myötä)
- Vähentää mustekasettien ostojen kuluja 10 % vuoden 2011 tasosta vuoteen 2015 ja 20 % vuoteen 2020 mennessä
- Vähentää värikasettien ostojen kuluja 80 % vuoden 2011 tasosta vuoteen 2015 ja 90 % vuoteen 2020 mennessä
- Vähentää seka- ja energijätteen osuutta jätteistä ja parantaa lajittelun tehokkuutta
- Vähentää ELYn henkilöstön työmatkojen hiilidioksidipäästöjä 27 % henkilöä kohti vuodesta 2011 vuoteen 2015 mennessä
- Vähentää ELYn henkilöstön työasiamatkojen hiilidioksidipäästöjä 10 % vuoden 2012 tasosta vuoteen 2015 mennessä
- Lisätä työmatkojen pyörällä tai kävellen tekevien osuutta 52 %:sta 60 %:iin vuoteen 2015 mennessä (alle 20 km:n matkat)
- Vähentää yksin autolla tehtävien työmatkojen osuus vuoden 2011 23 %:sta 12 %:iin vuoteen 2015 mennessä
- Vähentää veden kulutusta
- Lisätä ympäristön kannalta kestävien hankintojen osuutta kaikista hankinnoista
- Lisätä henkilöstön ympäristövastuullisuutta

Kokonaisenergiakulutukselle, jätteen määrälle, veden kulutukselle, kestävien hankintojen osuudelle ja ympäristövastuullisuuden kehitykselle ei ole numeerisia tavoitteita, koska ne eivät ole tällä hetkellä mitattavissa virastokohtaisesti.

Etevästi ELYssä -ohjelman tavoitteet tarkistetaan 1-2 vuoden välein. Vuosiraporteissa arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, käydään läpi kehittämisideoita sekä selvitetään ohjelman toteuttamisessa ilmentyneitä ongelmia.

6. Tehostamistoimenpiteet

6.1 Sähkö

Lähes jokaisessa toimistossa sähkönsäästökeinoja on mahdollista hyödyntää aiempaa enemmän ja sähkönkäyttöä voidaan tehostaa. Pelkästään julkishallinnossa toimistotekniikan säästöpotentiaali on lähes 10 miljoonaa euroa vuodessa, joka vastaa 36 000 tonnia hiilidioksidia (Motiva Oy 2010). Avaintekijänä on kiinteistöjen käyttäjien kattava ohjeistus ja tiedon jakaminen energiankulutuksen tehostamismahdollisuuksista.

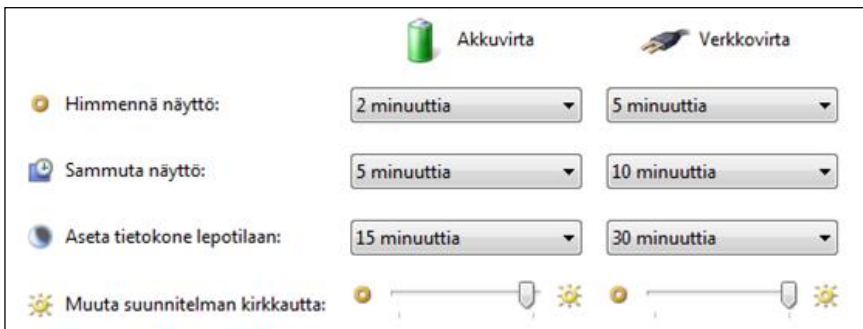
Toimistotilassa sähköä kuluu pääasiassa valaistukseen (30 - 40 %), laitteisiin (n. 30 %) ja ilmanvaihtoon (n. 30 %).

Toimistotilan energiatehokkuutta kehitetään suosimalla energiatehokkaiden laitteiden hankintoja, järkevöittämällä ja tehostamalla laitteiden käyttöä ja seuraamalla energiankulutusta. Valaistuksessa hyödynnetään valojen aikakytkentää, vakiovalosäätöä ja liiketunnistimia. Toimistotilojen koneisiin ja laitteisiin tehdään mahdollisimman energiatehokkaat säädöt. Kopiokoneeseen asennetaan viikkoajastin, joka ohjaa kopiokoneen virransäästötilaan öiksi ja viikonlopuiksi. Toimistotilojen pistorasioita on kahden laisia. Ohjatut pistorasiat kytkeytyvät päälle toimistohuoneiden läsnäoloilmaisimesta ja sähkö katkeaa 1 tunnin kuluttua viimeisestä liikkeestä. Ohjatut pistorasiat on tarkoitettu pöytävalaisimille ja sähköisten laitteiden lataukseen. ATK-pistorasiat ovat aina päällä.

Toimistotiloihin on asennettu sähkönkulutuksen seurantamittarit ja mittareiden tuottamat tiedot sähkönkulutuksesta julkistetaan Etevästi ELYssä seurantaraporteissa ja ELY-keskuksen intranetissä vuosittain. Lisäksi kahvioihin ja tuloaulaan on sijoitettu reaaliaikainen energiankulutuksesta kertova näyttö.

ELY-keskuksessa on minimoitu sähkölaitteiden määrä, esim. tietokoneet (1 työasema/työntekijä), kopiokoneet ja tulostimet, faksit ym. Henkilökohtaisia tulostimia ei enää ole uusissa tiloissa käytössä, vaan yksi tulostin tilojen siipeä ja välikäytävää kohden (n. 30-40 henk./tulostin). Joitakin poikkeuksia voi ilmetä.

Vakioidut työasemat ja kannettavat tietokoneet ovat malleja, joiden virrankulutus on Energy star -määrittelyn mukainen. Työasemat ja kannettavat menevät virransäästötilaan käyttämättöminä. Virransäästöasetukset ovat laitteiden ominaisuuksista riippuen hieman erilaisia. Virransäästöasetukset voi käydä säätämässä itse: Ohjauspaneeli → virranhallinta-asetukset. Seuraavassa on esimerkki kannettavan koneen virransäästöasetuksista

Kuva 5. Esimerkki kannettavan tietokoneen virransäästöasetuksista.

Tietokoneiden sammuttamisesta ELY-keskuksen tietohallinto on linjannut, että koneita ei sammuteta yöksi, koska monet ohjelmapäivitykset tapahtuvat yön aikana. Jos kone sammutetaan, voi käynnistyminen aamulla kestää kauan päivitysten vuoksi. Energiaa säästävin tapa sulkea kone töiden päätyttyä on tässä tapauksessa ”Käynnistä uudelleen” -toiminnan käyttö. Koneen voi myös halutessaan sammuttaa kokonaan, mutta tällöin on tiedostettava se, että kone ei välttämättä ole heti seuraavalla kerralla käyttövalmis, jos yöllä on tullut päivityksiä. Käyttökokemusten perusteella viivästyksiä ei kuitenkaan ole tapahtunut. Näyttö tulee joka tapauksessa sulkea aina.

Uudenmaan ELY-keskus osallistuu vuosittain lokakuussa valtakunnalliselle energiansäästöviikolle. Energiansäästöviikon aikana kehitetään energian säästöön kannustavia tempauksia/ kilpailuja/ kampanjoita ja tiedotustilaisuuksia. (www.energiansaastoviikko.fi). Lisäksi tiloihin sijoitetaan opasteita portaiden sijainnista.

Mitä itse voin tehdä?

- Työpäivän päätteeksi sammuta tietokone. (Päivitysten vuoksi voit vaihtoehtoisesti kirjautua ulos koneelta ja painaa ”Käynnistä uudelleen”.)
- Sääda tietokoneesi virransäästöasetukset optimaaliseksi
- Sammuta tietokoneen näyttö kun poistut työpisteestäsi pidemmäksi aikaa
- Irrota laturit seinästä, kun et käytä niitä
- Sammuta virta neuvotteluhuoneiden näytöistä
- Käytä portaita hissien sijaan

6.2 Valot

Valaistus muodostaa merkittävän osan toimistotilojen sähkönkulutuksesta, koska valaistukseen kuluu tyypillisesti noin 30 - 40 % palvelukiinteistössä käytetystä sähköstä (Sähköturvallisuuden edistämiskeskus ym. 2012) . Toimistovalaistuksen sähkönkulutukseen vaikuttavat valaisimien valinta, tilojen valaistusratkaisut sekä valaistuksen ohjaaminen. Uudenmaan ELY-keskuksen uusien Pasilan virastokeskuksen tilojen valaistuksen energiatehokkuutta on pyritty parantamaan monin tavoin; niissä on hyödynnetty mm. luonnonvaloa, valaistuksen tehon optimointia, vakiovalosäätimiä ja liiketunnistimia.

Luonnonvaloon perustuva säätö mahdollistaa jopa 30-60 % säästöpotentiaalin sähkön kulutuksessa

Pasilan virastokeskuksen uusien tilojen remontoinnin yhteydessä nk. uudelle puolelle (6. kerros ja 5. kerroksen C-siipi) asennettiin liiketunnistimet ja vakiovalosäätö kaikkiin tiloihin. Vanhan puolen (= 5. kerroksen ELYn tilat 2010 lähtien) valaistusratkaisuja ei kuitenkaan uusittu, koska tilat on remontoitu vasta vuosina 2009–2010. Vanhalla puolella on säilytetty itse päälle/pois kytkettävät valaisimet. Myös uudella puolella on liiketunnistimista huolimatta suositeltavaa itse sammuttaa valot, jotta ne eivät jää turhaan palamaan puoleksi tunniksi viimeisen liikkeen jälkeen. Sekä uudella että vanhalla puolella yhteisten tilojen valaistus on ohjattu sammuvaksi klo 17. Jos joku tämän jälkeen syyttää valot esim. käytävään, sammuvat valot puolen tunnin kuluttua. Lisätietoja löytyy erillisestä valaistusohjeesta, joka löytyy intran Eteväsi ELYssä -sivulta.

Vanhat valaisimet korvataan niiden käyttöiän päätyttyä uusilla, joilla on parempi hyötykäyttösuhde. Valaisimien valinnassa suositetaan led- ja energiansäästölamppuja. Esimerkiksi kaikkiin neuvottelutiloihin on asennettu led-valot.

Tehokkaampien valaisimien avulla voidaan säästää 30-85 % energiaa perinteiseen hehkulamppuun verrattuna.

Mitä itse voin tehdä?

- Uusi puoli: Sammuta työtilasi valaisimet lähtiessäsi yli puoleksi tunniksi ja sulje tiimihuoneen ovi
- Uusi puoli: Sammuta valot neuvottelutiloista lähtiessäsi ja sulje ovi
- Vanha puoli: Sammuta huoneestasi kaikki valot, kun poistut huoneesta yli puoleksi tunniksi
- Vanha puoli: Sammuta neuvottelutiloista ja muista yhteisistä tiloista valot, kun lähdet (myös käytäviltä illalla, jos olet syyttänyt valot ohjatun sammumisen jälkeen)

6.3 Lämpö ja ilmanvaihto

Tilasuunnittelussa tavoitteena on mahdollisimman hyvä sisäilma energiansäästönäkökohdat huomioiden. Turhan tehokasta ilmanvaihtoa vältetään, mutta huoneilman tulee kuitenkin pysyä raikkaana. Toimistotiloja ei tule jäähdyttää helteilläkään yli 4-5 astetta ulkolämpötilaa viileämmäksi. Palvelusektorin rakennusten työskentelytiloissa sisälämpötilan tavoitearvo on lämmityskaudella yleensä 21,5 °C ja jäädytyskaudella korkeintaan 24,5 °C.

Ilmanvaihdon aikaohjaukset tarkistetaan ja ilmanvaihtolaitteet huolletaan säännöllisesti. Kylmälaitteiden tiivisteiden kuntotarkastukset ja lauhduttimien puhdistukset tehdään vuosittain. Pasilan virastotalon tilasuunnittelun ja remontoinnin yhteydessä tarkistettiin putkien ja säiliöiden sekä ikkunoiden ja ovien eristykset. Tilojen käyttäjille annetaan riittävästi asianmukaista ohjeistusta ja neuvontaa lämpöenergian kulutukseen liittyvissä asioissa.

Lämmönkulutus- ja ilmanvaihtoasiat ovat Pasilan virastokeskuksessa kiinteistökohtaisia. Kiinteistössä toimii useita virastoja. Tämän vuoksi ELY-keskus ei saa seurantatietoa omien tilojensa lämpöön ja ilmanvaihtoon kuluvaan energiamäärästä.

Työntekijä voi tarvittaessa avata ikkunan pieneksi hetkeksi tuuletusmielessä. Ikkunaa ei kuitenkaan pidä unohtaa auki, koska se sekoittaa muuten ilmanvaihdon.

Mitä itse voin tehdä?

- Suorita tuuletus pikaisella ristivedolla – pidä ikkunaa auki vain hetken

6.4 Vesi

Noin 30 % rakennuksen vuotuisesta lämmitysenergian kulutuksesta kuluu käyttöveden lämmitykseen. Veden käyttöä pyritään vähentämään tiedotuksen avulla sekä huomioimalla veden kulutus vesikalusteissa. Virastotalon remontoinnin yhteydessä osa uusista hanoista muutettiin vettä säästäviksi ja osa WC-istuimista varustettiin pienellä ja suurella huuhteluvaihtoehdolla. Vedensekoittajien kunto tarkastetaan säännöllisesti ja samalla varmistetaan, etteivät hanat ja WC-pöntöt vuoda. Lämpimän veden kulutusta vähennetään ohjeistamalla työntekijöitä käyttämään kylmää tai haaleaa vettä lämpimän sijaan.

Tulitikun paksuinen vesivuoto voi maksaa vuodessa jopa 7 500 €

Mitä itse voin tehdä?

- Älä juoksuta vettä turhaan tai turhan kovalla virtaamalla
- Vältä lämpimän veden tuhlausta
- Sulje hana saippuoinnin ajaksi
- Käytä vain yhtä kahvikuppia päivässä, eli huuhtelee aamukuppi ja vie se tyhjänä työpisteelle odottamaan käyttöä iltapäivällä. Näin säästät pesukertoja, energiaa ja kuppeja, joita on rajallinen määrä.
- Ilmoita hanoissa tai WC-istuimissa ilmenevistä vioista heti (esim. tee palvelupyyntö Intran etusivulta löytyvällä lomakkeella)

6.5 Energian hankinta ja hiilidioksidipäästöt

Uudenmaan ELY-keskus toimii Senaatti-kiinteistöjen omistamissa tiloissa, joissa kiinteistöjen energian hankinta on Senaatti-kiinteistöjen vastuulla.

Senaatti-kiinteistöt seuraa kiinteistöjensä hiilidioksidipäästöjen kehitystä. ELY-keskuksella on mahdollisuus laskea myös pinta-alaan ja työntekijämäärään perustuva virastokohtainen hiilijalanjälki.

6.6 Liikkuminen

Uudenmaan ELY-keskuksen työmatkoista aiheutuu yhteensä noin 240 000 kg hiilidioksidipäästöt vuosittain. Vaikka kulkutapajakauma on tähän mennessä näyttänyt suhteellisen hyvältä, näkyvät pitkät pääkaupunkiseudun ulkopuolelta tulevat työmatkat päästöissä. Uudenmaan ELY-keskuksessa tehdyn työmatkaliikkumisselvityksen mukaan ELY-keskuksen päästövähennyspotentiaali kodin ja työpaikan välisillä matkoilla on noin 27 %. Päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan laaja paletti erilaisia toimenpiteitä. Tavoitteena on lisätä joukkoliikenteen käyttöä sekä kävellen ja pyörällä tehtäviä matkoja. (Uudenmaan ELY-keskus, Mobinet Oy 2012)

Seuraavassa on lueteltu em. työmatkaliikenteen toimenpideohjelmassa suositellut toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi sekä niiden eteneminen:

- Työaikamahdollisuuksia kehitetään lisäämällä etätöiden ja etäneuvotteluiden määrää. Ns. läsnätyöhanke käynnistyi keväällä 2013.
- Myös kimppekyytien käyttöä on edistetty GreenRiders-kimppakyytipalvelun kokeilulla.
- Käynnistettiin taloudellisen ajotavan koulutusta henkilöstölle. Syksyllä 2013 kahdeksan leasing-autojen käyttäjää osallistui koulutuksen.
- Henkilöstölle tarkoitettua joukkoliikenteen työmatkasetelit otettiin käyttöön vuoden 2014 alussa.
- Henkilöstölle annetaan henkilökohtaista opastusta ja palautetta työmatkaliikkumisen kehittämiseen (ELYn johtoryhmässä päätettiin 2012, että tähän ei tässä vaiheessa vielä lähdetä).

- Uudenmaan ELY-keskuksen intraan on lisätty linkki, jonka kautta on mahdollista saada informaatiota julkisten liikennevälineiden aikatauluista
- Pasilan virastokeskuksessa on lisätty suojaisten pyöräsäilytyspaikkojen määrää
- Pyöräilijöiden sosiaalitilojen suunnittelu on toteutettu toimitilahankkeen puitteissa. Tilojen mitoitusta ja vaatekaappien määrää lisättiin huomattavasti työmatkakyselyn tulosten perusteella. Lopputuloksena ovat aiempaa toimivammat ja viihtyisämmät suihkutilat ja pukuhuoneet säilytystiloineen.
- Kutsuplus-palvelua kokeillaan työasiamatkustamisessa keväällä 2014. Tarkoituksena on pienentää taksimatkojen määrää ja kuluja sekä helpottaa hankalasti perinteisellä joukkoliikenteellä tavoitettaviin kohteisiin pääsyä työasiamatkoilla.

ELY-keskuksella on 3 pyörää henkilöstön yhteiskäyttöön, ja jos kysyntä on suurta ELY-keskus voi hankkia lisää yhteiskäyttöpyöriä. ELY-keskus osallistuu mahdollisuuksien mukaan erilaisiin tempauksiin ja kampanjoihin, esim. pyöräilyviikkoon, pyöräilyn kilometrikisaan, auton vapaapäivään ja Liikkujan viikon muihin kampanjoihin (www.liikkujanviikko.fi) sekä kansalliseen etätyöpäivään (www.etatyopaiva.fi).

Automatkoihin käytetään pääasiassa vuokra-autoja. ELY-keskuksella oli edelleen vuoden 2014 alussa muutamia omia virkamatkoihin tarkoitettuja autoja. Leasing-autoja on käytössä 8 kpl. Omista autoista ollaan luopumassa ja niiden sijaan siirrytään vuokra-autojen käyttöön. ELY-keskukset ovat liittyneet Hanselin autonvuokraus- ja minileasingpalvelun puitesopimukseen 1.6.2013 lähtien ja Uudenmaan ELY:ssä sopimuksen käyttö on aloitettu 1.7.2013. Vuokra-autoista valittavat vaihtoehdot ovat AVISin II autoluokan autot tai Europcarin autoluokan I autot.

Mitä itse voin tehdä?

- Vältä turhaa matkustamista
- Käytä ELYn videoneuvottelumahdollisuuksia ahkerasti (myös Live-meeting)
- Suosi julkista liikennettä
- Suosi työmatkaliikuntaa, kuten kävelyä tai pyöräilyä
- Suosi kimpakyytejä sekä työ- että virkamatkoilla
- Jos asuinpaikkakunnaltasi ei pääse kulkemaan kuin autolla, jätä auto lähimmälle liityntäpysäköintipaikalle, josta on helppo tulla julkisilla Pasilaan
- Suunnittele ajoreittisi hyvin: yhdistä virkamatkoilla mahdollisuuksien mukaan useita kohteita ja työmatkoilla muita asiointimatkoja
- Suosi vuokra-autojen käytössä vähäpäästöisimpiä malleja
- Noudata taloudellista ajotapaa (lisätietoja saat esim. Motivalta ja www.easyrider.fi)
- Vältä joutokäyntiä
- Hyödynnä etätyömahdollisuutta

6.7 Jätteiden lajittelu ja jätteen synnyn ehkäisy

Etevästi ELYssä -ohjelman keskeisenä tavoitteena on parantaa toimiston materiaalitehokkuutta ehkäisemällä jätteen syntyä ja edistämällä jätteen kierrätystä sekä materiaalien uudelleenkäyttöä. Tavoite pyritään saavuttamaan kouluttamalla henkilökuntaa, kiinnittämällä huomiota hankintojen kestävyys, kehittämällä jätteiden lajittelumahdollisuuksia, suosimalla materiaalitehokkuuteen pyrkiviä palveluntuottajia sekä valitsemalla ympäristömyötäinen siivousyritys palveluntarjoajaksi.

Syntyvän jätteen ja paperijätteen määrää on pyritty vähentämään luopumalla käyttäjäkohtaisista jäte- ja paperiastioista. Yhteisiin tiloihin sijoitettavien lajitteluastioiden läheisyyteen laaditaan yksityiskohtaiset lajitteluohjeet. Virastokeskuksen tiloissa lajitellaan:

- energijäte
- kaatopaikkajäte (sekajäte)
- biojäte
- paperi (toimistopaperi ja muu värillinen ym. paperi)
- pahvi ja kartonki
- lasi
- metalli
- paristot
- turvasilputtavat paperit
- (varaudutaan myöhemmin mahdollisesti aloitettavaan kovan muovin keräykseen)

Ekotukihenkilöt opastavat lajittelussa. Uusille työntekijöille kerrotaan ELY-keskuksen lajittelukäytännöistä ja heille esitellään samalla toimiston lajittelumahdollisuudet. Jäteastioiden tyhjennykset optimoidaan ja kesäloma-aika huomioidaan tyhjennysaikatauluissa.

Kertakäyttöastioita ei käytetä lainkaan Uudenmaan ELY-keskuksen tiloissa ja kokouksissa käytetään pulloveden sijaan hanavettä. WC-tiloihin on asennettu kangaspyyherullat paperipyhkeiden määrän vähentämiseksi.

Paperipyhkeisiin verrattuna kangaspyyhejärjestelmä

- kuluttaa 63 % vähemmän energiaa
- tuottaa 48 % vähemmän kasvihuonekaasuja
- tuottaa 79 % vähemmän jätettä

Materiaalitehokkuutta ja kestävä jätteenhuoltoa edellytetään myös ELY-keskuksen palveluntarjoajilta, kuten kiinteistö-, siivous- ja jätteenhuoltopalveluyrityksiltä. Siivouspalvelun tarjoajaksi valitaan ympäristömyötäinen yritys, joka panostaa toimistokierrätykseen ja ympäristöystävällisiin tuotteisiin ja toimintatapoihin sekä kouluttaa henkilöstönsä tunnistamaan työnsä ympäristövaikutukset. Tarvittaessa siivousyrityksen henkilöstö opastaa kiinteistön käyttäjiä kierrätykseen ja lajitteluun liittyvissä kysymyksissä. Siivousyritykseltä voidaan pyytää demonstraatiota siitä, mihin lajitellut jätejakeet päätyvät.

Lounasravintolat kuluttavat päivittäin merkittävästi energiaa ja tuottavat suuria määriä jätteitä. ELY-keskus ei voi edellyttää virastotalon lounasravintoloilta muutoksia toimintaansa, mutta se voi vaikuttaa näiden asiakasmääriin informoimalla työntekijöitään ravintoloiden toimintaperiaatteista ja Etevästi ELYssä -ohjelman linjausten noudattamisesta.

Tämän ohjelman liitteenä ovat lajitteluohjeet, jotka myös laitetaan lajittelupisteiden yhteyteen. (LIITE 1)

Mitä itse voin tehdä?

- Lajittele kaikki jätteesi aina Etevästi ELYssä -ohjeistuksen mukaisesti
- Älä tuo kertakäyttöastioita työpaikalle
- Vältä pakkausmateriaaleja eväissä
- Voit tehdä paperikaukalotornista työpöydällesi oman lajittelupisteen (valkoinen keräyspaperi ja värillinen keräyspaperi)
- Jos lajittelun suhteen ilmenee epäselvyyksiä, ota yhteyttä ELYn ekotukihenkilöön
- Valitse lounasravintola, joka lajittelee jätteensä ja kiinnittää huomiota materiaalitehokkuuteen sekä ympäristöystävällisiin raaka-aineisiin

6.8 Paperin sekä muste- ja värikasettien kulutus

Etevästi ELYssä -ohjelman keskeisenä tavoitteena on vähentää paperin sekä muste- ja värikasettien kulutusta. Kulutuksen vähentäminen edellyttää muun muassa sähköisten palveluiden kehittämistä, säätöjen tekemistä kopiokoneisiin, tulostimiin ja työasemiin sekä tiedotuksen lisäämistä. ELY-keskuksen lehtitilaukset käydään läpi ja turhat tilaukset lopetetaan.

Sähköpostiviestit tulostetaan vain poikkeustapauksissa ja tärkeät sähköpostit arkistoidaan sähköisessä muodossa. Myös kokoukset pidetään mahdollisuuksien mukaan paperittomina ja kokousasiakirjat välitetään sähköisinä.

Jotta paperiviestintä saadaan korvattua sähköisellä viestinnällä, tulee järjestelmien toimivuus varmistaa niin, että videoneuvottelumahdollisuudet ovat riittävät ja henkilöstöllä on käytössään kannettavat tietokoneet ja toimivat matkapuhelimet. Toimistotiloihin on hankittu langaton laajakaista, ja tietojärjestelmien etäyhteyksien toimivuus on varmistettu. Myös sähköistä tallennuskapasiteettia tulisi olla henkilöstöllä riittävästi.

ELY-keskuksen tulostus- ja kopiopaperin sekä muste- ja värikasettien kulutuksen vähentämiseksi työasemiin ja kopiokoneisiin on asennettu automaattinen kaksipuolisuus ja väriasetuksiin mustavalkoisuus. Kaksipuolisen tulostuksen ja kopioinnin suosiminen vähentää toimistopaperin hankintamenoja lähes puoleen. Väritulosteita tulee ottaa vain välttämättömissä tapauksissa. Diaesityksiä tulostettaessa on suositeltavaa asettaa kaksi tai useampi dia yhdelle sivulle. Tarpeetonta tulostamista pyritään ehkäisemään opastuksella, koneiden asetuksilla ja ns. turvatulostuksella. Turvatulostuksessa tuloste tulee ulos vasta, kun käy koneella tulostimella näppäilemässä oman A-tunnuksen. Näin tulostimelle ei myöskään unohdu turhia tulosteita. Hakemattomat tulosteet häviävät tulostimen muistista 1 – 2 päivän kuluttua riippuen asetuksista.

Paperin ja kasettien hankinnoissa suositaan ympäristösertifioituja vaihtoehtoja ja käytetyt kasetit kierrätetään.

Tulostimien ja laitteiden viereen laaditaan ohjeita ja vinkkilistoja paperin ja musteen säästämiseksi. Paperin sekä muste- ja värikasettien osto- ja käyttömääriä seurataan vuosittain ja seurannan tuloksista tiedotetaan ELY-keskuksen intranetissä. Paperinkulutuksen vähentämiseksi järjestetään myös kampanjoita. Sähköisellä allekirjoituksella kiinnitetään huomiota paperin säästöön. Valittavana on kaksi eri vaihtoehtoa, joista toisesta on myös ruotsinkielinen versio:

 Säästä ympäristöä, tulosta harkiten
 Tänk på miljön, printa klokt

Tee säästäväinen ele – älä turhia tulostelee

Mitä itse voin tehdä?

- Tulosta asiakirjat kaksipuolisina ja mustavalkoisina (vain välttämättömissä tapauksissa värillisinä)
- Sijoita yhdelle tulostuspaperille kaksi alkuperäistä sivua, jos tekstikoko mahdollistaa sen
- Vältä tarpeetonta, esim. sähköpostien ja sähköisten raporttien tulostamista
- Tulosta tai kopioi monisivuisesta asiakirjasta vain tarvittavat sivut
- Kierrätä materiaaleja henkilöstöllä sen sijaan, että tulostaisit ne moninkertaisina
- Suosi paperitonta yhteydenpitoa
- Tarkasta tuotoksesi huolella ennen tulostamista – näin vältyt toistuvilta tulostuksilta
- Saadessasi tarpeetonta postia, poistata itsesi jakelulistalta
- Hyödynnä tarpeettomat sivut ja paperit uudelleen esimerkiksi muistiinpanoja varten
- Hyödynnä turvatulostusta (tulosteet saa ulos vasta tulostimelta haettaessa omalla A-tunnuksella)
- Lisää sähköiseen allekirjoitukseesi esim. "Säästä ympäristöä, tulosta harkiten"

6.9 Energia- ja materiaalitehokkuuden huomioiminen hankinnoissa

Valtioneuvoston periaatepäätöksen (8.4.2009) mukaan julkisten toimijoiden tulee panostaa kestäviin hankintoihin ja toimia suunnannäyttäjänä yksityisille toimijoille ja kuluttajille. Hankintapäätöksillä ja palvelujen valinnalla on suuri vaikutus siihen, kuinka paljon tuotteiden ja palvelujen elinkaaren aikana kuluu energiaa ja syntyy kasvihuonekaasupäästöjä. Kohdentamalla julkiset hankinnat viisaasti voidaan saavuttaa merkittäviä vähennyksiä energia- ja materiaalivirroissa. Kestävillä hankinnoilla lisätään ympäristömyötäisten tuotteiden kysyntää, edistetään ympäristöystävällisen teknologian kehitystyötä ja voidaan saavuttaa taloudellisia hyötyjä.

Julkiset hankinnat koostuvat tavaroiden, palvelujen ja energian hankinnoista sekä rakentamiseen liittyvistä hankinnoista. Etevästi ELYssä -ohjelmassa huomioidaan kaikkien hankintamuotojen kestävyys. Energian ja tavaroiden hankinnoissa käytetään apuna energia- ja ympäristömerkintöjä ja teknisten laitteiden hankinnoissa kiinnitetään erityistä huomiota energiatehokkuuteen. Palveluista valitaan ensisijaisesti paikallinen yrittäjä tai materiaalintoimittaja, ja palveluntuottajilta edellytetään ympäristöjärjestelmän käyttöönottoa.

Suurin osa Uudenmaan ELY-keskuksen hankinnoista toteutetaan yhteishankintajärjestelyillä, jotka on kilpailutettu valtion yhteishankintayksikkö Hanselin kanssa. Hansel Oy:n ympäristövastuun keskeisiä tavoitteita ovat energiankulutuksen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen, jätteiden määrän vähentäminen, uusiutumattomien luonnonvarojen käytön vähentäminen sekä ympäristömyönteisten innovaatioiden ja kestävien elintapojen edistäminen. Hanselin tarjonnasta valitaan ympäristöystävällisimmät vaihtoehdot. Tavoitteeksi asetetaan kestävien ja alhaisen energiankulutuksen ja virransäästöautomatiikan omaavien tuotteiden hankkiminen.

Ympäristönäkökulman painotusta lisätään pisteytysten avulla hankintakilpailutuksissa sekä suurten että pienempien hankintojen kohdalla. ELY-keskuksen käyttöön on otettu toukokuussa 2012 TILHA -tilausten hallintajärjestelmä, johon on tarkoitus siirtää kaikki hankinnat ja palvelut. Kaikki järjestelmään tulevat hankinnat ovat HANSELin kilpailuttamia. Hankinnoissa on tärkeää huomioida ympäristönäkökulma myös urakoiden, suunnittelupalveluiden ja koulutuspalveluiden hankinnoissa. Lisätietoa kestävästä hankinnoista voi saada mm. Motivan sivuilta: www.motivanhankintapalvelu.fi.

7. Seuranta

Keskeisenä osana Etevästi ELYssä -ohjelman toteutusta on ohjelman säännöllinen seuranta. Seurantatiedot kootaan vuosittain ja raportoidaan ELY-keskuksen johtoryhmälle ja julkistetaan intrassa ELYn henkilöstölle.

ELY-keskuksen on uusissa toimitiloissa mahdollista seurata sähkönkulutusta, työmatkaliikkumisen ja työasiamatkojen energiankulutusta sekä paperin ja muste- ja värikasettien kulutusta. Lajittelun onnistumisesta on mahdollista saada palautetta siivouspalveluyritykseltä. Lämmön ja ilmanvaihdon energiankulutusta ja veden kulutusta ei ole mahdollista seurata virastokohtaisesti, koska tiedot saadaan vain kiinteistökohtaisesti, jolloin tulokset ovat kaikkien Pasilan virastokeskuksessa toimivien virastojen yhteislukemia.

8 Lähteet

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/32/EY, annettu 5. päivänä huhtikuuta 2006, energian loppukäytön tehokkuudesta ja energiapalveluista sekä neuvoston direktiivin 93/76/ETY kumoamisesta. http://www.evaluate-energy-savings.eu/emees/en/countries/Finland/docs/I_11420060427fi00640085.pdf

Lassila & Tikanoja Oyj 2012, Ohjeita lajitteluun ja kierrätykseen

Motiva Oy 2010. Malli energiatehokkuussuunnitelman laatimiseksi. http://www.motiva.fi/julkinen_sektori/julkisen_sektorin_energiatehokkuussuunnitelma/tyokalat_ja_ohjeet_energiatehokkuussuunnitelman_toteuttamiseksi

Sähköturvallisuuden edistämiskeskus STEK, Työ- ja elinkeinoministeriö, Motiva Oy, 2012. Kiinteistön energiatehokkaat sähkötekniset ratkaisut. Opas palvelukiinteistön rakennuttajalle, suunnittelijalle ja käyttäjälle.

Uudenmaan ELY-keskus, Mobinet Oy 2012. Uudenmaan ELY-keskuksen työmatkaliikenteen toimenpideohjelma 2012 – 2013.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2011. Työ- ja elinkeinoministeriön energiatehokkuussuunnitelma – TEM raportti 18 – 2011.

<http://www.eco-support.net/> ->
Työkalut -> Ekotoimisto

